

Nieuwjaarspeech burgemeester Rob van Gijzel maandagavond 7 januari 2013

Dames en heren, beste Eindhovenaren

Van harte welkom op deze
Nieuwjaarsbijeenkomst in het Stadhuis.
Ieder jaar opnieuw ben ik trots hier zoveel
inwoners en relaties uit onze stad te zien
verschijnen.

Dat zegt iets over uw engagement met onze
stad. Eindhoven leeft in jullie hart, de
geweldige opkomst vandaag bewijst dat
eens te meer.

Er is veel te vertellen en te delen over het
afgelopen jaar en over de uitdagingen die
we tegemoet kunnen zien.

Zaterdag

Afgelopen zaterdag mocht ik dat al doen
met een vertegenwoordiging van

Eindhovenense burgers, in het muziekgebouw, nu hier met onze meer zakelijke relaties op het Stadhuis.

Afgelopen zaterdag heb ik aandacht gevraagd voor een breed spectrum aan ontwikkelingen (groot en klein) in onze stad.

Hoewel een enkel punt zal overlappen, wil ik graag vanavond inzoomen op een drietal elementen. Uitvoerig over de economie, 2018 Eindhoven|Brabant Culturele Hoofdstad en het openbaar bestuur en de rol van de overheid.

Turbulente ontwikkelingen

In de afgelopen jaren hebben we een turbulente ontwikkeling mee gemaakt. Ik heb al eerder het beeld mogen schetsen vanaf de midden jaren negentig tot nu.

De wederopstanding van de regio en daarmee, voor de Nederlandse economie als geheel, de ontwikkeling van een krachtige hoogwaardige technologiecluster, een geavanceerde maakindustrie en een zeer vooruitstrevende designsector.

In de afgelopen jaren heb ik ook vaak geschetst hoe moeilijk het is om deze herpositionering in de Nederlandse economie ook in andere delen van het land, vooral de Randstad, onder de aandacht te krijgen.

Langzaam maar zeker begint het door te dringen.

Tijdens onze handelsmissie naar Istanbul, afgelopen najaar, was het goed om te zien dat kroonprins Willem Alexander en premier Mark Rutte zich ontpopten tot onvervalste supporters van 'Brainport'.

Op 15 en 16 februari van dit jaar kunt u als trotse ambassadeur van onze stad naar Amsterdam gaan.

Paradiso is dan het toneel van zoals dat door de Amsterdamse organisatoren is genoemd het "*Wonder van Eindhoven*". Een tweedaags festival met debatten, exposities, films, en lezingen waarin de successen van Eindhovense regio centraal staan.

In de aankondiging werd vermeld dat Eindhoven op dit moment de meest dynamische en interessantste stad van Nederland is. En dat uit Amsterdamse monden. Ik durfde dat in de jaren 90 toen ik in Amsterdam in de Tweede Kamer mocht vertegenwoordigen in ieder geval niet beweren.

Wie de afgelopen weken de nationale media een beetje heeft gevolgd ziet de kanteling langzaam vorm krijgen. Dan maar even de oogst van afgelopen week.

Heeft u Brandpunt gezien?

Heeft u de oproep van de twee hoogleraren UvT gelezen onder de titel “Kabinet moet hightech industrie tegemoet komen”

Heeft u zaterdag het FD gelezen: “Nederland heeft een vergelijkbare potentie als Londen, door de cultuur van Amsterdam, de haven van Rotterdam en de reputatie op het gebied van technologie en design in Eindhoven.

Ook op andere terreinen komen we meer in de schijnwerpers zoals vandaag de Volkskrant onder de kop “Krachtpatser met inkijk”

We haalden ook de NRC van afgelopen zaterdag met een verhaal over het schrijnend tekort aan gekwalificeerd personeel met name in onze regio.

Afgelopen jaren is de crisis aan onze regio voorbij gegaan, in 2010 hadden we een groei van 2,8 procent, in 2012 een groei van 3,2 %.

Daarmee behoorden we samen met Baden Württemberg (Stuttgart) en Beieren (München) tot de sterkste economische regio's van West Europa.

Ook 2012 was een goed jaar tot aan ongeveer het vierde kwartaal. In 2013 zal zeker het eerste halfjaar lastig zijn.

Maar de verwachtingen, zeker voor de sector High Tech Systems en materialen, zijn voor 2014 en verder weer uitermate positief. Straks daarover meer.

Eerst wil ik nog even dieper kijken op bedrijfs- en individueel niveau.

De 3.2 % in 2011 scoorden we terwijl er ook toen al een stevige dip zat in onder andere de bouw en detailhandel en in 2012 is daar de Horeca bij gekomen.

In de bouw gaat dan vooral om de bedrijfsbouw:

- overmaat en speculatie
- crisis
- nieuwe werken (DLL)
- liquiditeit (van Straten)

Intensief overleg tussen gemeente, bouwbedrijven, ontwikkelaars en corporaties blijft daarom ook voor 2013 van het grootste belang.

We zullen samen de juiste beleid en strategische keuzes zo moeten maken, overigens veel is reeds gebeurd, dat nieuw meerjarig perspectief geboden wordt. Dat is in het belang van alle partijen.

Tegelijkertijd is wel in de bouw van woningen:

- jaar op jaar, de prognose gehaald
- in 2013 hebben we 800 woningen netto aan de voorraad toegevoegd (

vergelijk dit met Amsterdam: 1000
woningen)

- We groeien in bevolkingsaanwas de
laatste jaren net zo snel als in de jaren
20, Eindhoven heeft 2% van
Nederlandse bevolking maar levert in
2011 15% van de nationale
bevolkingsaanwas.

We zullen komend jaar ook extra aandacht
moeten hebben, ook vanuit de gemeente, voor
de detailhandel. Ook hier spelen internet en de
crisis een belangrijke rol in de terugloop van
de omzet. Het geeft verschraling in
winkelaanbod, leegstand in de straten en
inkomensuitval bij de ondernemer. Afwachten
tot de crisis voorbij is, is geen optie want ook
hier ligt de oorzaak dieper. Vernieuwend
ondernemerschap kan soms een oplossing
bieden maar in veel gevallen niet.

Op individueel niveau was de crisis vooral
voelbaar bij ZZP-ers en kleine ondernemers.
Zij hebben vaak op micro niveau de

economische krimp gedragen, die op macro niveau is ontstaan.

Maar ook voor hen die geen werk vonden of hun baan verloren, de gezinnen die hun huis gedwongen moesten verkopen is de crisis voelbaar, en al helemaal als van een combinatie sprake is.

Als college en gemeenteraad willen we graag oog hebben voor de last die deze mensen moeten dragen. We reserveren daar ook geld voor, maar we kunnen niet alles. **Dank**

daarom, aan de bedrijven die bijspringen middels het programma van Sociaal Ondernemen, **dank** ook aan de particuliere instellingen, waar mensen vaak op vrijwillige basis, belangrijke steun verlenen aan mensen die dat even nodig hebben.

Toch ben ik zeer optimistisch gestemd over de ontwikkeling van de bedrijvigheid in onze regio. Ik maak me eigenlijk meer zorgen over het feit dat dat straks misschien wel te hard gaat en of we het dan wel bij kunnen benen.

Ik zal proberen uit te leggen waar mijn optimisme en mijn zorgen zitten.

Eerst het optimisme!

In de komende twintig jaar zal het waarde toevoegende deel van onze beroepsbevolking ongeveer halveren, tegelijkertijd zal onze gehele populatie licht groeien.

Willen we ons welvaartniveau behouden dan zal de toegevoegde waarde per arbeidsplaats de komende 20 jaar moeten verdubbelen.

Kennis en creativiteit, hoogwaardige maakindustrie en hoogwaardige dienstverlening zijn de gebieden met de hoogste toegevoegde waarde.

De kennis moet wel tot producten leiden die hier gemaakt worden en over de wereld worden afgezet.

Export is belangrijk om te verdienen, wij verdienen met onze producten voor elke euro die we exporteren 59 cent, ter vergelijking op

elke euro die vanuit de Rotterdamse haven de grens overgaat verdienen we 7 cent.

Dat geldt dat we met die export verdienen maakt het weer mogelijk om in het buitenland in te kopen, te importeren.

Dat is noodzakelijk om dat we veel grondstoffen, waaronder olie moeten importeren maar ook veel van onze duurzame gebruiksgoederen waaronder auto's worden geïmporteerd.

Een dergelijke tweezijdige afhankelijkheid van de wereldmarkt vraagt een sterk internationaal georiënteerde economie.

Ik laat eigenlijk nooit plaatjes zien maar doe dat nu toch maar. Het maakt e.e.a. meer inzichtelijk

Het is een plaatje uit de kersverse Internationalisation Monitor 2012 van het CBS (pagina 118).

Eindhoven is de meest internationale stad van Nederland en wel met kop en schouders.

Buitenlandse ondernemingen—Eindhoven plaats 1, gevolgd door Rotterdam

Internationale wederzijdse handelsrelatie – Eindhoven plaats 1, gevolgd op grote afstand door Rotterdam

Importeur (grondstoffen en halffabricaten)—Eindhoven 1, gevolgd op grote afstand door (het wordt saai) Rotterdam

Exporteur --- Eindhoven op 1, gevolgd door opnieuw Rotterdam.

Hoezo Rotterdam gateway van Europe??

Zullen we dat vanaf nu dan toch op z'n minst samen zijn??

Eindconclusie van het rapport luidt:

Eindhoven, Rotterdam en Amsterdam en op enige afstand Utrecht, zijn de meest interessante vestigingslocaties voor het bedrijven in buitenlands eigendom. Eindhoven is ook erg interessant voor handelsbedrijven, importeurs, exporteurs en internationale samenwerkingsrelaties.

Dit in contrast met de andere vier steden die allen onder het landelijk gemiddelde scoren (wie bepaalt hier het landelijke gemiddelde). Dus Eindhoven is de meest internationaal georiënteerde stad van de vijf grootste steden van Nederland.

Onze toegang tot de wereld, de toegevoegde waarde op onze producten in combinatie met het enorme afzetpotentieel van onze producten, maakt dat wij voor de Nederlandse economie in de komende jaren van doorslaggevend belang zijn.

Waarom zijn onze producten van zo'n groot belang voor de wereldmarkt?

De crisis die nu door de westerse wereld heentrekt is niet een uitdrukking van een normale conjuncturele cyclus maar van een megatransformatie vergelijkbaar met de periode van de industriële revolutie en waarschijnlijk nog ingrijpender. Alles is in verandering:

De verhoudingen in de wereld

Het bewustzijn over de houdbaarheid van onze planeet

De integriteit van ons financieel systeem

Ons energiegebruik, energiebronnen, onze grondstoffen

De betrouwbaarheid van ons voedsel en de daarbij behorende productie- en logistieke processen

Ons mobiliteitsstelsel in al haar vormen

Onze gezondheid (welvaartziekten zoals obesitas, alzheimer), nieuwe virussen, onze gezondheidszorg en de betaalbaarheid daarvan,

Onze veiligheid dichtbij maar ook in internationaal kader, maar ook via cybercrime en identiteitsdiefstal

Ons klimaat met voor de dreiging van het water zowel vanuit de rivieren als de zee

Op al die terreinen zullen nieuwe conventies, nieuwe concepten, nieuwe technieken, nieuwe processen, nieuwe producten bedacht, ontwikkeld, gemaakt moeten worden. En we moeten ze ook nog kunnen en willen toepassen.

Op vrijwel al die terreinen liggen bij onze belangrijkste bedrijven in de regio stukjes van de oplossing.

We kunnen veel, maar kunnen we genoeg? Laten we de eenvoud van Einstein er bij halen. “We kunnen onze problemen niet oplossen met dezelfde kennis als waarmee we ze veroorzaakt hebben.”

We hebben nieuwe inzichten, creatieve combinaties, paradigmashifts nodig.

Veel van onze bedrijven zijn al ver in die ontwikkeling. Ga kijken en zie wat we op korte termijn allemaal kan om onze wereld duurzamer, schoner, sneller, goedkoper, gezonder, veiliger, slimmer, toegankelijker te maken.

Wanneer ik in die bedrijven rondloop en er over nadenk, heb ik zin in de toekomst, morgen kan me eigenlijk niet snel genoeg komen. Er ligt een land, een wereld, voor ons dat nu nog niet bestaat.

Dit alles maakt mij optimistisch.

Waar zit dan mijn zorg?

Ik ben bang voor oververhitting van onze regionale economie.

Dat is nog eens een ander geluid dan we alledag horen.

Allereerst wat versta ik onder oververhitting?

Oververhitting is de situatie waar bij een verhoogde groei de effectieve vraag groter is dan de productiecapaciteit van een land (of een regio).

De productiecapaciteit wordt mede bepaald door beschikbaarheid van onder andere voldoende investeringsgeld en gekwalificeerd personeel.

Wij komen de komende jaren 10.000-den mensen in ons arbeidsproces tekort wanneer wij er **niet** in slagen om:

- meer mensen op te leiden met een technische achtergrond (universitair, hbo, mbo), ons onderwijssysteem, inhoudelijk en organisatorisch, van basis tot universitair, werkt belemmerend, net als onze houding.
- meer technisch opgeleide mensen uit heel Nederland hier naar toe te krijgen; (woningmarkt ernstige belemmering)

- onze productieprocessen verder weten te automatiseren;
- een arbeidsvoorwaardensysteem te introduceren dat meer kan mee ademen met de conjunctuur en tegelijkertijd voldoende rechtszekerheid geeft;
- de belemmeringen weg te nemen op een grotere instroom van buitenlandse kennismigranten (nu zon kleine 1000 per jaar voor de komende tien jaar een must)

Wij staan aan de vooravond van een oververhitting van onze economie, met risico voor onevenredige prijsopdrijving (salaris als product), verplaatsing van bedrijfsactiviteiten of het mislopen van zeer lucratieve orders..

Het kabinet heeft een programma van stevige bezuinigingen, dat is nodig maar niet voldoende om Nederland naar een nieuwe toekomst te leiden.

Er zal perspectief geboden moeten worden niet voor één kabinetsperiode maar voor een groot aantal jaren.

Er is wat ons, de Brainport regio, betreft voldoende perspectief, ik zou zeggen leden van het kabinet....maak die mogelijk.

Ik doe dan ook een dringend beroep op het kabinet om, in het belang van de BV Nederland, met ons een verregaand **partnerschap** aan te gaan op in ieder geval de volgende onderdelen:

- een pakket aan maatregelen dat de arbeidsmarkt over een lange periode hier zo inricht dat er sprake is van voldoende gekwalificeerd personeel;
- dat er door het kabinet geïnvesteerd wordt om de meest internationale georiënteerde stad van ons land betere verbindingen te geven; kwaliteit nationaal spoorwegnet, HSL met Duitsland, snelle aanpassing ontsluiting en inrichting gebied rond luchthaven, en verbetering van de weginfrastructuur.

- de publieke verantwoordelijkheid ten aanzien van onderzoek en ontwikkeling robuust te ondersteunen (zowel fundamenteel maar vooral ook als toegepast onderzoek)
- het financieren van nieuwe productontwikkeling en exportkredieten
- het mogelijk maken van financieringen van nieuwe productontwikkeling via bijvoorbeeld institutionele beleggers, en extra aandacht voor de problemen m.b.t. exportkredietgaranties.

Hierover in wil ik in januari afspraken maken met Henk Kamp de minister van EZ, die hier zijn werkbezoek komt afleggen.

Kenniswerkers kunnen kiezen

Tegelijkertijd moet onze internationale concurrentiepositie voor het aantrekken van internationale kenniswerkers verder worden versterkt.

We hebben die mensen hard nodig, maar ze kunnen wel kiezen tussen Silicon Valley, Boston, Cambridge, Grenoble en München.

De aantrekkelijkheid van onze stad zal verbeterd moeten worden, verder *verdichting* maakt betere voorzieningen mogelijk. Eindhoven Culturele Hoofdstad is een uitgelezen kans om economie, cultuur, creativiteit en ruimtelijke ontwikkeling te verbinden.

Eindhoven Culturele Hoofdstad

Culturele Hoofdstad 2018 geeft Eindhoven de kans om zich aan Europa te presenteren als een stad van vernieuwing. Een *living lab* dat cultuur en design onderdeel worden van een eigentijds antwoord op behoeften die in de maatschappij leven.

Dat vraagt om spannende experimenten, om nieuwe vormen, een andere inhoud.

Zoals gezegd de wereld verkeert in verschillende crises, in een transitie die we niet of nauwelijks kunnen doorgronden.

De rups moet een vlinder worden maar zit midden in een coconfase. Aan de buitenkant lijkt alles stil te staan, maar binnenin kookt het. We staan met elkaar voor een ongekend uitdaging, de uitdaging om vorm te geven aan het nieuwe Europa.

Vernieuwing van de kunsten en cultuur zelf, maar tegelijkertijd vernieuwende cultuur is ook de motor, uitdager voor nieuwe ontwikkelingen op de manier van samenwerken en samen leven, op vernieuwingen in de gezondheidszorg, ons systeem van communiceren en verplaatsen, ons systeem van voedsel productie en verwerking. Cultuur als trekpaard voor de enorme transitie waar we met z'n allen midden in zitten.

We willen vernieuwing en dat kan alleen door middel van verbeelding en experiment.

Wij willen een culturele hoofdstad van de menselijke maat, een culturele hoofdstad die reflecteert op het nu en richting geeft naar de toekomst. Een cultuur in zijn ware vorm. Een culturele hoofdstad waarbij de investeringen die we doen toekomst gericht zijn, een culturele hoofdstad van de toekomst en niet van het verleden.

Dat wij het in Eindhoven mogen doen komt doordat hier de voorwaarden voor een dergelijke culturele hoofdstad uitermate gunstig zijn.

Hoogwaardige technologie en kennis, een uitdagende en vernieuwende designwereld en een historie van samenwerking.

De reeds, soms in potentie, aanwezige creativiteit krijgt met ECH een geweldige boost in het belang van onze gezamenlijke toekomst.

In de historie zijn breuklijnen altijd gekenmerkt door het samenvallen van culturele, filosofische, politieke en technologische vernieuwing.

We bouwen voort op wat de historie ons heeft gebracht en geleerd, we geven inhoud aan de uitdagingen waar de samenleving voor staat en we zetten elke euro het meest doelmatig in voor het belang van onze inwoners zodat zij de proeftuinen kunnen beleven, kunnen verkennen en er de vruchten van kunnen plukken.

Met wat we doen, wat we maken, hoe we denken en samenwerken lopen we voorop in Europa. Wij, hier in onze regio, willen met ECH het nieuwe europa verder verkennen en vormgeven.

Robert Kennedy (Theo Maassen)

September 2013 jury advies

Zie website gemeente speech Strijp S

Bestuur

Daily Urban system niets op schaal niveau van gemeente

Bedrijven, instellingen organisaties kennen geen gemeente-grenzen. Denk maar eens na.

Bedrijfsleven, zorginstellingen, vervoer, onderwijs.

Gemeenten zelfs ook niet:

Buurten, Wijken, Stadsdelen, **gemeente**, sub regionaal (C4 en BOR), SRE, Brainport, Slimmer leven, VR, Politieregio, RIEC, Brabantstad, Taskforce B5, Brainport 2020, A2, E3, G5 Europa (KIC's)

Heel veel bestuurlijke drukte, mijn agenda loopt over van overleg met dezelfde mensen aan verschillende tafels.

Soms wel drie keer op één dag, zeker op regionaal niveau.

Een complexe samenleving, vraagt andere manier van samen, horizontaal en verticaal

Tegelijkertijd er mogen geen stadsdeel en of wijkraden meer zijn, geen WGRplus, wel veel meer taken, minder geld.

De vraag is of we in staat zijn binnen de bestaande structuren en met de bestaande werkwijze efficiënt en doelmatig, of misschien wel überhaupt, de uitdagingen het hoofd te bieden.

We moeten adequate antwoorden vinden, een doelmatige invulling van governance structuur voor subregionale, regionale en bovenregionale opgaven. Niet vanuit standpunten of bestaande posities en verhoudingen, maar vanuit belangen.

Het gaat niet om macht of grootte maar om de vraag of wij in het belang van onze burgers en bedrijven en instellingen optimaal slagvaardig zijn.

Wij kunnen veel samen, boffen eigenlijk met een netwerksamenleving, dat doen we hier heel goed maar er zijn grenzen.

Horizontaal vraagt andere rol overheid.

Veel meer maatschappelijke partner binnen het strategisch overleg maar daarna als overheid.

Coöperaties/corporaties dat is het sleutelwoord.

Oprichting corporatie Slimmer leven

WijEindhoven

Brainport

Een andere vraag is of de traditionele rol opvatting van gemeenteraden, kaderstellend, agenderend (oog en oor) en contolerend in deze complexe wirwar echt blijft functioneren.

Corporatief verband, maar hoe dan met democratische legitimatie en wat is dat. Getrapte belangenbehartiging via verkiezingen of directe participatie middels samenwerkingsallianties, waarbij de Raad een veel meer beschouwende en reflecterende rol krijgt.

Ik weet het niet, wat ik wel weet is dat het niet goed voorstelbaar is dat de wereld in al haar facetten zo ingrijpend verandert maar dat het openbaar bestuur, haar werkwijze, structuur en positie ongewijzigd blijft.

Hier zouden we de UvT eens moeten uitdagen, het openbaar bestuur te bezien in het framework van social innovation en in de context van een complexe netwerksamenleving.

Ten slotte zaken die u niet mocht noch mag missen

Philips museum april

Van Abbe met prachtige tentoostelling
Lissitzky Kabakov

Koning Willem 1 prijs

Apeldoorn conferentie

Rinnooy Kan belde mij

In 2013 zal de groet officiële dialoog conferentie, afgelopen jaar in Manchester, georganiseerd door de Britse en Nederlandse Overheid en gesteund door bedrijfsleven en kennisinstellingen uit beide landen, in Eindhoven worden georganiseerd. Om samen ideeën en oplossingen uit te wisselen voor de uitdagingen die voor ons liggen.

Fortune

Fortune = geluk

Een vrolijk, gelukkig, gezond 2013 met familie en vrienden. Een goed 2013 met ons

allen want van alleen zijn wordt niemand
gelukkig. CdK wie deelt, vermenigvuldigt.